

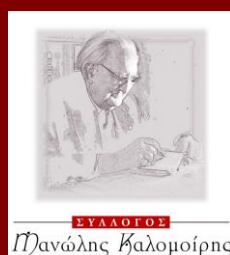
ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

60 χρόνια μετά

ΣΥΜΠΟΣΙΟ

10 & 11. 2. 2023

ΜΟΥΣΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟ
ΘΗΚΗ
ΛΙΛΙΑΝ ΒΟΥΔΟΥΡΗ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΟΙ ΦΙΛΟΙ
ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Αίθουσα Διδασκαλίας
**Μουσική Βιβλιοθήκη
«Λίλιαν Βουδούρη»**

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

13:00 - 13:30	Προσέλευση - Χαιρετισμοί
13:30 - 15:00	Συνεδρία 1: Εκφράσεις ελληνικότητας στον 20ό αι. Προεδρεύουσα: Στεφανία Μεράκου
	Αναστασία Σιώπη: Ο Μανώλης Καλομοίρης στο πολιτισμικό πλαίσιο της Ελλάδας (1908-1940).
	Νίκος Μαλιάρης: Αντικρούοντας τον Καλομοίρη: προβολές ελληνικότητας στην ελληνική μουσική δημιουργία.
	Ξένια Θεοδωρίδου: Μανώλης Καλομοίρης – Γιάννης Α. Παπαϊωάννου: μια επιγονική σχέση, βίοι παράλληλοι ή αποκλίνοντες; Μερικές σκέψεις και συμπεράσματα μιας εργοβιογραφικής διερεύνησης.
15:00 - 15:30	Διάλειμμα
15:30 – 17:00	Συνεδρία 2: Ο λόγος στο έργο του Μανώλη Καλομοίρη Προεδρεύων: Μάρκος Τσέτσος
	Φίλιππος Τσαλαχούρης: Ο Καλομοίρης μιλούσε και τραγουδούσε ρωμαίικα.
	Λίλυ Δάκα: Ο Μανώλης Καλομοίρης ως ποιητής. Ζωντανή παρουσίαση τραγουδιών: Διαμάντη Κριτσωτάκη, τραγούδι, Λ. Δάκα, πιάνο.
	Μυρτώ Οικονομίδου: Τα λιμπρέτα στις μη ολοκληρωμένες όπερες του Καλομοίρη: επιρροές και προσωπική έκφραση.
17:00 – 17:20	Διάλειμμα
17:20 – 18:50	Συνεδρία 3: Εκφράσεις ελληνικότητας μέσα από κείμενα & έργα του Μανώλη Καλομοίρη Προεδρεύουσα: Μυρτώ Οικονομίδου
	Χρήστος Πουρής: Η εξέλιξη του εθνικού στοιχείου στο έργο του Καλομοίρη μέσα από την αναθεώρηση της <i>Μπαλάντας αρ.1 & αρ.3</i> για πιάνο.
	Γιώργος Σακαλλιέρος: Η <i>Ρωμέικη Σουίτα</i> ως εναρκτήριο σημασιολογικό σημαίνον της καλομοιρικής ιδεολογίας και δημιουργίας. Μια μουσικοαναλυτική και διακειμενική προσέγγιση.
	Μάρκος Τσέτσος: Η μουσική του Μανώλη Καλομοίρη και η αξία της.

18:50 – 19:15	Διάλειμμα
19:15 – 21:15	<p>Διάλεξη – Συναυλία</p> <p>Σοφία Κοντώση, Χρήστος Μαρίνος, Άννα Σιαμπάνη: Η μουσική γλώσσα του Μανώλη Καλομοίρη: ζητήματα γραφής, ανάλυσης και ερμηνείας μέσα από τα έργα του για σόλο πιάνο και για φωνή και πιάνο.</p> <p>Μίνα Πολυχρόνου, τραγούδι</p> <p>Σ. Κοντώση, Χρ. Μαρίνος, Ά. Σιαμπάνη, πιάνο</p>

Σάββατο 11/2/2023	
10:00 – 11:30	<p>Συνεδρία 1: Πρόσληψη και εκφράσεις βαγκνερισμού στην Ελλάδα</p> <p>Προεδρεύων: Αλέξανδρος Χαρκιολάκης</p>
	<p>Στέλλα Κουρμπανά: Ο βαγκνερισμός στην Ελλάδα πριν τον Μανώλη Καλομοίρη.</p>
	<p>Γιάννης Τσελίκας: Οι απόψεις του Γεώργιου Λαμπελέτ για τον Ρίχαρντ Βάγκνερ.</p>
	<p>Νίκος Δοντάς: Το <i>Δαχτυλίδι του Νίμπελουγκ</i>: η πρώτη και μέχρι σήμερα μόνη παρουσίασή του στην Ελλάδα από την Όπερα της Φρανκφούρτης το 1938.</p>
11:30 – 11:45	Διάλειμμα
11:45 – 13:15	<p>Στρογγυλή τράπεζα: Ακούμε ελληνική μουσική; Θέματα ρεπερτορίου στις ενχώριες ορχήστρες και σκηνές.</p> <p>Προεδρεύων: Νίκος Μαλιάρας</p>
	<p>Τίτος Γουβέλης: Το ελληνικό συμφωνικό ρεπερτόριο στην Κρατική Ορχήστρα Αθηνών: προκλήσεις και προβληματισμοί.</p>
	<p>Αλέξανδρος Ευκλείδης: Η πολιτική αναθέσεων της Εναλλακτικής Σκηνής της Ε.Λ.Σ. κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της (2017-2023).</p>
	<p>Διονύσης Μαλλούχος: Ελληνικά έργα στο πρόγραμμα; Κι όμως...</p>
	<p>Βύρων Φιδετζής: Ο μουσικός θεσμός ως διαπλάστης και διαμορφωτής κλίμακας πολιτισμικών αξιών στην κοινωνία.</p>

13:15 – 14:15	Ξενάγηση στην έκθεση Καλομοίρη
14:15 - 15:30	Μεσημεριανό διάλειμμα
15:30 – 17:00	<p>Συνεδρία 2: Πολιτική & διπλωματία στην υπηρεσία της μουσικής Προεδρεύουσα: Αναστασία Σιώψη</p> <p>Αθανάσιος Μανιάτης: Οι στρατιωτικές μπάντες της Αντάντ στην Ελλάδα του Μεγάλου Πολέμου.</p> <p>Γιάννης Μπελώνης: Το Ωδειακό σχίσμα του 1919.</p> <p>Αλέξανδρος Χαρκιολάκης: Η «Απολογία» του Μανώλη Καλομοίρη ως αποτύπωμα και απεικόνιση μιας εποχής.</p>
17:00 – 17:15	Διάλειμμα
17:15 – 19:15	<p>Συνεδρία 3: Μουσική Εκπαίδευση, Δημόσια Παρουσία & Παρακαταθήκη Προεδρεύουσα: Βάλια Βράκα</p> <p>Δέσποινα Αυθεντοπούλου: Όψεις διδακτικής, αισθητικής και ιδεολογίας στο μουσικοπαιδαγωγικό έργο του Μανώλη Καλομοίρη.</p> <p>Νεκταρία Δελβινιώτη-Βασιλείου: Ο Μανώλης Καλομοίρης και τα Παραρτήματα του Εθνικού Ωδείου στο εξωτερικό (Αίγυπτος, Κύπρος).</p> <p>Αικατερίνη Πολυμενοπούλου: Ο Μανώλης Καλομοίρης μέσα από τον Αθηναϊκό Ημερήσιο Τύπο στις αρχές της δεκαετίας του 1920.</p> <p>Θωμάς Ταμβάκος: Η αθέατη πλευρά της δισκογραφίας του Μανώλη Καλομοίρη. Νέα ευρήματα σε δισκογραφήματα γραμμοφώνου 78 στρ. (1920-1953).</p>
19:15 – 19:30	Πορίσματα-Λήξη
19:30 – 20:00	Διάλειμμα
20:00 - 21:10	<p>Παράσταση (Πολυχώρος) «Της καρδιάς και του νου», μουσικοθεατρικό αναλόγιο. Νένα Βενετσάνου, αφήγηση Μανώλης Ιωνάς, απαγγελία Τίνα Μαλικούτη, πιάνο</p>

Περιλήψεις

Δέσποινα Αυθεντοπούλου: Όψεις διδακτικής, αισθητικής και ιδεολογίας στο μουσικοπαιδαγωγικό έργο του Μανώλη Καλομοίρη.

Ο Νέος Κατάλογος έργων Μανώλη Καλομοίρη περιέχει συνολικά 123 μουσικά και 14 μουσικοπαιδαγωγικά έργα. Τα μουσικοπαιδαγωγικά έργα, προορισμένα για χρήση στην ιδιωτική και τη δημόσια μουσική εκπαίδευση του τόπου, αποτελούν πολύτιμα τεκμήρια στην ιστορία της νεοελληνικής εκπαίδευσης και αδιαμφισβήτητους φορείς της ιδεολογίας και της αισθητικής του θεμελιωτή της Ελληνικής Εθνικής Σχολής, Μανώλη Καλομοίρη. Στα έργα αυτά ο συνθέτης επιλέγει τη γνώση την οποία θα διαμεσολαβήσει στις μετέπειτα γενιές, καθώς και τον τρόπο της εν λόγω διδακτικής διαμεσολάβησης, υπό έναν κοινό παρονομαστή: την «Ελληνική Μουσική Ιδέα».

Το μουσικοπαιδαγωγικό έργο, απαρτιζόμενο από θεωρητικά εγχειρίδια, εγχειρίδια ασκήσεων και παιδαγωγικά έργα για πιάνο, αξιολογείται ενταγμένο στο κοινωνικό, ιστορικό και πολιτισμικό συγκείμενο της εποχής του, και σε άμεση συνάρτηση προς το εκπαιδευτικό πλαίσιο στο οποίο χρησιμοποιήθηκε ως κατεξοχήν διδακτικό υλικό. Πέρα από τις παιδαγωγικές λειτουργίες που επιτελούν τα διδακτικά εγχειρίδια, εξετάζεται η ιδεολογική και κοινωνικοποιητική τους λειτουργία, αναδεικνύοντας μία πλούσια τυπολογία του μουσικού εθνικισμού. Ο ρόλος του δημοτικού τραγουδιού, η χρήση της δημοτικής γλώσσας και οι αναπαραστάσεις του εθνικού «εαυτού» και του εθνικού «άλλου» αποτελούν βασικές παραμέτρους κριτικής ανάλυσης των διδακτικών εγχειριδίων, συνιστώντας μία ολοκληρωμένη προσπάθεια εφαρμογής του εγχειρήματος του εθνικού μετασχηματισμού της έντεχνης μουσικής στον χώρο της ελληνικής μουσικής εκπαίδευσης, κατά το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα.

Ευθαλία (Λίλυ) Δάκα: Ο Καλομοίρης ως ποιητής.

Η γλώσσα, η ποίηση και η λογοτεχνία βρίσκονται στην κορυφή των ενδιαφερόντων του συνθέτη Καλομοίρη. Η γλώσσα αποτελεί γι αυτόν ένα μέσο έκφρασης εξίσου σημαντικό με τη μουσική, ενώ ο αγώνας για την καθιέρωση της δημοτικής σφραγίζει τη ζωή και το έργο του με πολλούς τρόπους. Πιστεύει ότι η ελληνική μουσική δεν μπορεί να οικοδομηθεί αν δε βασίζεται στη γλώσσα του λαού.

Ο Καλομοίρης γράφει ποίηση από μαθητής. Τα πρώτα τραγούδια σε δικούς του στίχους είναι τα «*Τρία τραγούδια δι' ἄσμα καί κλειδοκύμβαλον*» (1902): «*Μελαγχολία*», «*Ἀνακρεόντειον*», «*Ἡ Βαγιαδέρα*». Ο Καλομοίρης μελοποιεί επίσης την ποιητική του συλλογή «*Ἀπό χώρες καί χωριά*»: «*Πατινάδα*» (1908), «*Νά, λάμπει ὁ ἥλιος πάλι*» (1905), «*Οἱ γειτόνοι μή μάς δοῦνε*» (1905/1908), «*Ἡ Μπαγιαντέρα*» (1902/1903/1908), «*Ἀγαπιόνταν κι οἱ δύο τους*» (1906/1909), «*Οἱ δύο διαλαλητάδες*» (1904/ 1907/ 1937).

Σε δική του ποίηση επιστρέφει ο Καλομοίρης αργότερα, με το τραγούδι «*Αφιέρωμα*» (1941), το πρώτο και μοναδικό τραγούδι σε δικούς του στίχους από τον κύκλο *Βραδυνοί θρύλοι* σε ποίηση Χατζόπουλου. Στα μουσικά του απομνημονεύματα, το έργο για απαγγελία, τραγούδι και ορχήστρα *Ἀπό τη ζωή και τους καῦμούς του Καπετάν-Λύρα* (1941-1957) ο ίδιος γράφει και το κείμενο και τη μουσική, συνταιριάζοντας με ιδιαίτερο τρόπο τον λόγο με τις νότες.

Νεκταρία Δελβινιώτη-Βασιλείου: Ο Μανώλης Καλομοίρης και τα παραρτήματα του Εθνικού Ωδείου στο εξωτερικό (Αίγυπτος, Κύπρος).

Κατά το πρώτο μισό του 20ού αιώνα το Εθνικό Ωδείο ίδρυσε Παραρτήματα στο εσωτερικό και το εξωτερικό, όπως προκύπτει από την επιστολογραφία του Μανώλη Καλομοίρη. Στο εξωτερικό, το Ωδείο του επεκτάθηκε και δραστηριοποιήθηκε σε πόλεις της Κύπρου δηλαδή στη Λευκωσία, τη Λάρνακα, τη Λεμεσό, την Πάφο κ.ά., αλλά και σε πόλεις της Αιγύπτου, στην Αλεξάνδρεια και το Κάιρο, όπου η ύπαρξη της εκάστοτε ελληνικής παροικίας το ευνόησε σημαντικά. Διαφαίνεται το ποιόν και το επίπεδο σχέσεων του Καλομοίρη με τους διάφορους συνεργάτες του, η «πολιτική» του ιδίου απέναντι στα Παραρτήματα, οι σχέσεις του με τους μαθητές των Παραρτημάτων αλλά και με τον ευρύτερο περίγυρο. Αναδεικνύεται ο Καλομοίρης ως παιδαγωγός με θετικά στοιχεία και χαρίσματα που τόσο οι συνεργάτες του όσο και οι μαθητές των Παραρτημάτων ήταν σε θέση να εκτιμήσουν. Γίνεται αντιληπτό το προσωπικό ενδιαφέρον του Καλομοίρη για την ευρύτερη διάδοση του μουσικοπαιδαγωγικού έργου του, με την πρόθυμη συνδρομή και των συνεργατών του. Το στοιχείο της αμοιβαίας ικανοποίησης ατομικών συμφερόντων κυριαρχεί συχνά σε επίπεδο σχέσεων του Καλομοίρη με τους συνεργάτες του στα Παραρτήματα του Εθνικού Ωδείου.

Νίκος Α. Δοντάς: Το Δαχτυλίδι του Νίμπελουνγκ: η πρώτη και μέχρι σήμερα μόνη παρουσίασή του στην Ελλάδα από την Όπερα της Φρανκφούρτης το 1938.

Ένα από τα κορυφαία έργα του ευρωπαϊκού πολιτισμού, το Δαχτυλίδι του Νίμπελουνγκ του Ρίχαρντ Βάγκνερ έχει παρουσιαστεί στην Ελλάδα ολόκληρο μονάχα μία φορά, τον Νοέμβριο του 1938 από την Όπερα της Φρανκφούρτης. Παρότι φαίνεται πως είχαν γίνει αρχικές συνεννοήσεις, η απόφαση για την παρουσίαση πάρθηκε κυριολεκτικά την τελευταία στιγμή και η επίσκεψη πραγματοποιήθηκε κατά τη δεύτερη βαλκανική περιοδεία της Όπερας της Φρανκφούρτης στο πλαίσιο της πολιτικής προπαγάνδας του Γ' Ράιχ. Για τη σκηνική παρουσίαση του Δαχτυλιδιού στο θέατρο Ρεξ, Έλληνες και Γερμανοί τεχνικοί χρειάστηκε να ξεπεράσουν τεράστιες δυσκολίες, καθώς οι απαιτήσεις ξεπερνούσαν τις δυνατότητες της αίθουσας. Το αποτύπωμα που άφησαν οι παραστάσεις στο κοινό και στον αθηναϊκό τύπο υπήρξε συνολικά θετικό, ενώ η επιτυχία του εγχειρήματος επέσπευσε την ίδρυση της Λυρικής Σκηνής του Εθνικού Θεάτρου. Ανάμεσα στους πλέον ενθουσιώδεις υποστηρικτές της παρουσίασης του βαγκνερικού έργου στην Αθήνα υπήρξε ο Μανώλης Καλομοίρης.

Ξένια Θεοδωρίδου: Μανώλης Καλομοίρης – Γιάννης Α. Παπαϊωάννου: μια επιγονική σχέση, βίοι παράλληλοι ή αποκλίνοντες; Μερικές σκέψεις και συμπεράσματα μιας εργοβιογραφικής διερεύνησης.

Ο Μανώλης Καλομοίρης και ο Γιάννης Α. Παπαϊωάννου, αν και τελικά «πολιτογραφούνται» ως Αθηναίοι, γεννιούνται και διαβιούν σε γεωγραφικές περιοχές κοσμογονικών αλλαγών για την Ελλάδα και την ευρύτερη περιοχή της, γεγονός που επηρεάζει τις στάσεις ζωής, τις ιδεολογίες και τις καλλιτεχνικές επιλογές τους, οι οποίες ακολουθούν και πιο προσωπικές προϋποθέσεις, ενώ υπάρχει και η αναμενόμενη διαφοροποίηση λόγω ηλικιακής διαφοράς. Θα επιχειρηθεί αναδρομή σε σημαντικά

σημεία τομής στο βίο και τη δημιουργία τους με αφετηρία το 1925 (έτος εγγραφής του Παπαϊωάννου στο Ελληνικό Ωδείο), ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία τους κατά τις δεκαετίες του '30 - '40 και αναφορά στη συμμετοχή τους στα παράλληλα κοινωνικά και πολιτικά τεκταινόμενα. Η μεταξύ τους γνωριμία εξελίσσεται από σχέση συμβουλάτορα ή και Δασκάλου – μαθητή κατά τη νεότητα του Παπαϊωάννου σε σχέση διαφοροποιημένης συμπόρευσης στο πλαίσιο της αναζήτησης εθνικού ύφους και γενικά ελληνικότητας στην πρώτη του ωριμότητα, με επίγνωση της περιφερειακής θέσης της ελληνικής μουσικής και του «αυτοεξωτισμού» (exoticism cum nationalism) και από τους δύο. Ως κομβικά παραδείγματα σύγκρισης θα χρησιμεύσουν τα τραγούδια *Από ξένα βασίλεια* (1914) και *Φατμέ* (1933), το *Κουαρτέτο σα Φαντασία* (1921/1954) και το *Nocturno* (fl, vla, hr, 1937). Τέλος, θα γίνει σύντομη αναφορά σε επιστολή του Παπαϊωάννου (Παρίσι, 14.02.1950) προς τον «*Σεβαστό και αγαπητό Maître*» Καλομοίρη λίγο πριν από το πέρας του πρώτου σε νέες αναζητήσεις (νεοκλασική διευρυμένη τονικότητα, ατονικότητα, δωδεκάφθογγο).

Στέλλα Κουρμπανά: Ο βαγκνερισμός στην Ελλάδα πριν τον Μανώλη Καλομοίρη.

Είναι γνωστός ο θαυμασμός που έτρεφε ο Μανώλης Καλομοίρης για τον Ρίχαρντ Βάγκνερ – τον έναν από τους τρεις θεούς του – καθώς και η επιρροή που ο τελευταίος άσκησε στην σκέψη και το έργο του δημιουργού της ελληνικής εθνικής μουσικής σχολής. Εκείνο που δεν είναι τόσο γνωστό είναι το γεγονός πως η σκέψη του Βάγκνερ ήταν διαδεδομένη στον ελληνικό χώρο ήδη το 1862 (παρότι η πρώτη παράσταση βαγκνερικού έργου στην Ελλάδα δεν θα λάμβανε χώρα πριν το 1902). Στον τόπο μας, όπως και αλλού, ο λόγος για τον Βάγκνερ είχε προηγηθεί του μουσικού του έργου και είχε επηρεάσει όχι μόνο συνθέτες – όπως ο Σαμάρας και ο Ροδοθεάτος – αλλά και πλήθος διανοουμένων, πολλοί από τους οποίους (όπως ο Καμπύσης, ο Καζαντζάκης, ο Παλαμάς και ο Ψυχάρης) θα έπαιζαν κεντρικό ρόλο στο έργο και τη σκέψη του Καλομοίρη. Η ανακοίνωση θα επιχειρήσει να δώσει μια πρώτη εικόνα για το φαινόμενο του Βαγκνερισμού στον ελληνικό χώρο πριν από τα χρόνια του Καλομοίρη.

Νίκος Μαλιάρας: Αντικρούοντας τον Καλομοίρη: προβολές ελληνικότητας στην ελληνική μουσική δημιουργία.

Η εποχή κατά την οποία έζησε και δημιούργησε ο Μανώλης Καλομοίρης ήταν, μεταξύ άλλων, μια εποχή αναζητήσεων ως προς την Ελληνική πολιτιστική ταυτότητα. Οι πνευματικοί άνθρωποι της εποχής, ο καθένας με το δικό του τρόπο και βασιζόμενος στα δικά του 'πιστεύω', αναζήτησαν τη γνήσια ελληνικότητα και τις ρίζες της στην ιστορία και την παράδοση. Ο Καλομοίρης συγκρότησε και διετύπωσε μια στέρεη ιδεολογική θεμελίωση και πάνω σ' αυτή στήριξε ολόκληρο το δημιουργικό του έργο αλλά και την εν γένει δράση του στα πολιτιστικά, τα καλλιτεχνικά και τα εκπαιδευτικά πράγματα του τόπου. Το ισχυρό του μήνυμα αποτέλεσε το επίκεντρο και το κίνητρο των σχετικών συζητήσεων στους κύκλους των συνθετών υποκινώντας τους να υποβάλουν και αυτοί, ο καθένας τη δική του πρόταση πάνω στο καίριο θέμα της σχέσης με την παράδοση. Η συζήτηση, τηρουμένων των αναλογιών, συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. Με δεδομένες τις

επικρίσεις που κατά καιρούς έχει δεχτεί ο Καλομοίρης για τις ιδέες και τη δράση του, η εισήγηση αυτή διερευνά το αν η ιδεολογία του έχει αντικρουστεί από σύγχρονους και νεότερους ή αν, τελικά, διατηρεί ακόμη την ισχύ της.

Αθανάσιος Μανιάτης: Οι στρατιωτικές μπάντες της Αντάντ στην Ελλάδα του Μεγάλου Πολέμου.

Οι πολεμικές επιχειρήσεις που διεξάγονταν τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο από τις δυνάμεις της «Αντάντ» κατά των «Κεντρικών Δυνάμεων», έφεραν στα Βαλκάνια πληθώρα στρατευμάτων τα οποία τα συνόδευαν Στρατιωτικές Μπάντες. Ο τύπος της εποχής πρόβαλε καθημερινά στο κοινό της Θεσσαλονίκης το έργο και το ρόλο που διαδραμάτιζαν στην ψυχαγωγία των αστικών στρωμάτων, μετέχοντας ταυτόχρονα και σε στρατιωτικές εκδηλώσεις που προγραμματίζαν οι Διοικήσεις τους. Από Ελληνικής πλευράς η Μπάντα η οποία πραγματοποιούσε πληθώρα συναυλιών στη Πλατεία Λευκού Πύργου ήταν η 3η Στρατιωτική Μουσική υπό την διεύθυνση του Υπολοχαγού Κωνσταντίνου Παναγόπουλου. Η Μάχη του Σκρα ντι Λέγκεν φέρνει στην 1^η γραμμή του μετώπου τις Στρατιωτικές Μπάντες για την εμφύχωση και ανύψωση του ηθικού των στρατευμάτων. Ο Μ. Καλομοίρης, ως Γενικός Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών πραγματοποιεί πληθώρα συναυλιών για την ψυχαγωγία των στρατευμάτων στην περιοχή της Θεσσαλονίκης παρουσιάζοντας πλούσιο ψυχαγωγικό και κοινωνικό έργο.

Μέσα στη δίνη του Μεγάλου Πολέμου (1915-1918), οι Μπάντες με μοναδικό όπλο τη μουσική, λειτούργησαν ως μέσω επικοινωνίας μεταξύ των συμμαχικών στρατευμάτων αλλά και των κατοίκων της Θεσσαλονίκης, παρουσιάζοντας την διαφορετική κουλτούρα και τον πολιτισμό του κάθε λαού ξεχωριστά έχοντας όμως όλες σαν κοινό σκοπό την ενίσχυση του ηθικού των στρατιωτών τους.

Γιάννης Μπελώνης: Το Ωδειακό σχίσμα του 1919.

Το πρώτο Ωδειακό σχίσμα την Ελλάδα, έλαβε χώρα το 1919, έπειτα από την σφοδρή σύγκρουση μεταξύ του Διευθυντή του Ωδείου Αθηνών, Γεωργίου Νάζου, και του νέου, φέρελπι, φιλόδοξου και παράλληλα, αρχομανή συνθέτη, Μανώλη Καλομοίρη. Η κόντρα μεταξύ των δύο ανδρών είχε ξεκινήσει πολύ πριν ο τελευταίος αναλάβει Γενικός Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών, καθώς οι σχέσεις τους είχαν ψυχρανθεί και είχε ξεκινήσει ένας υπόγειος πόλεμος, ο οποίος ήταν θέμα χρόνου να οδηγήσει στην οριστική ρήξη.

Η διεξαχθείσα διαμάχη, που οδήγησε στην απόλυση του Καλομοίρη από το Ωδείο Αθηνών, αλλά και τα δημοσιεύματα που προηγούνται και έπονται αυτής στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο της εποχής, φωτίζουν και μία ακόμα διάσταση της ιστορίας της μουσικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα στο πρώτο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα, την ταξική-κοινωνικοπολιτική. Είναι εμφανής η υποστήριξη της βενιζελική «ππέρυγας» στον Καλομοίρη και το νεοϊδρυθέν Ελληνικό Ωδείο, η συμπάρασταση του επιχειρηματικού κόσμου και της οικονομικής ελίτ της Αθήνας στο Ωδείο Αθηνών, και η συμπάθεια του Παλατιού στο Ωδείο Λότνερ. Η μουσική εκπαίδευση στην Ελλάδα άλλωστε, ειδικά στις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, ήταν ένα ζήτημα το οποίο

απασχόλησε ιδιαίτερος τόσο τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο της χώρας, όσο και τον μουσικό – και όχι μόνο – κύκλο, κυρίως, της Πρωτεύουσας.

Μυρτώ Οικονομίδου: Τα λιμπρέτα στις μη ολοκληρωμένες όπερες του Καλομοίρη: επιρροές και προσωπική έκφραση.

Οι συνθετικές προσπάθειες του Καλομοίρη στο απαιτητικό είδος της όπερας υπήρξαν συνολικά εννέα. Από αυτές, οι πέντε ευοδώθηκαν [*Ο Πρωτομάστορας* (1915/1929/1942), *Το δαχτυλίδι της Μάνας* (1917/1939), *Ανατολή* (1945/1948), *Ξωτικά νερά* (1950/1952), *Κωνσταντίνος ο Παλαιολόγος* (1961)], ενώ οι άλλες τέσσερις παρέμειναν ως σκέψεις που υλοποιήθηκαν η κάθε μία σε διαφορετικό ποσοστό. Στα τρία από τα τέσσερα αυτά σχεδιάσματα όπερας είχε γράψει το κείμενο που δυνάμει προοριζόταν για λιμπρέτο, καθώς στις περισσότερες των περιπτώσεων δεν προχώρησε πέραν της σύνθεσης μερικών σελίδων μουσικής. Οι προσπάθειες αυτές τοποθετούνται χρονικά είτε πολύ νωρίς είτε πολύ αργά στη συνθετική του πορεία, περικλείοντας χρονικά τις ολοκληρωμένες όπερες. Τα λιμπρέτα από το μουσικό δράμα *Κάτω στη Ρόδο* και *Ο Μαυριανός και ο βασιλιάς* γράφτηκαν γύρω στα 1909-1910, που ήταν ακόμη άπειρος για να φέρει εις πέρας ένα τέτοιο εγχείρημα, ενώ η μεγαλεπήβολη τριλογία *Ακριτικό τρίπτυχο* ξεκίνησε στα 196 μέχρι και το θάνατό του. Ενδιάμεσα, έγραψε και μια υπόθεση που ξεχωρίζει από τη θεματολογία του συνόλου των έργων του, καθώς βασίζεται σε ρεαλιστική υπόθεση, με χαρακτήρες εμπνευσμένους από υπαρκτά πρόσωπα και καταστάσεις.

Στην παρούσα ανακοίνωση, μέσω της προσέγγισης των άγνωστων αυτών κειμένων και την ένταξής τους στο σύνολο της οπερατικής δημιουργίας του, γίνεται μια προσπάθεια πληρέστερης κατανόησης των επιρροών, των θεματικών και της ιδιοσυγκρασιακής έκφρασης του συνθέτη.

Αικατερίνη Πολυμενοπούλου: Ο Μανώλης Καλομοίρης μέσα από τον Αθηναϊκό Ημερήσιο Τύπο στις αρχές της δεκαετίας του 1920.

Η παρούσα εισήγηση προσπαθεί να αποτιμήσει πτυχές από το έργο και τη ζωή του κορυφαίου έλληνα συνθέτη Μανώλη Καλομοίρη στην Αθήνα κατά τη διετία 1922-1923, όπως αυτές προκύπτουν από την πλούσια σχετική αρθρογραφία, τα διάφορα δημοσιεύματα και ενημερώσεις των δεκαεννέα διαφορετικών πολιτικών τοποθετήσεων Ημερησίων Εφημερίδων της εποχής. Μιας πολυτάραχης εποχής, που αποτελεί σταθμό για την ελληνική ιστορία, καθώς τοποθετείται πριν, κατά τη διάρκεια και αμέσως μετά τη μικρασιατική καταστροφή.

Ο σχετικός με το έργο του συνθέτη, δημοσιογραφικός σχολιασμός των κριτικών δεν αρκείται απλώς στην παρουσίαση των συναυλιών και των μουσικών παραστάσεων, αλλά προβαίνει σε αξιολογήσεις των μουσικών δρώμενων, άλλοτε επιδοκιμαστικά και διθυραμβικά και άλλοτε επικριτικά.

Χρήστος Πουρής: Η εξέλιξη του εθνικού στοιχείου στο έργο του Καλομοίρη μέσα από την αναθεώρηση της *Μπαλάντας αρ.1 & αρ.3* για πιάνο.

Στην παρούσα ανακοίνωση εξετάζεται η εξέλιξη του εθνικού στοιχείου στο έργο του Μανώλη Καλομοίρη μέσα από την συγκριτική μελέτη των δύο εκδοχών στην

Μπαλάντα αρ.1 (1905/1933) και Μπαλάντα αρ.3 (1906/1958) για πιάνο. Πρόκειται για συνθέσεις της πρώιμης δημιουργικής περιόδου του συνθέτη κατά τη διάρκεια των σπουδών του στο Ωδείο της Εταιρείας των Φίλων της Μουσικής στην Βιέννη και μετέπειτα ως διδασκων στο Χάρκοβο της τότε Ρωσίας. Ήδη από την πρώτη γραφή των δύο συγκεκριμένων έργων διαφαίνεται η προσπάθεια διαμόρφωσης του προσωπικού μουσικού ιδιώματος του συνθέτη παράλληλα με τις επιρροές που έχει δεχθεί από το μουσικό περιβάλλον της Βιέννης, του Χαρκόβου και την επαφή του με τα τεκταινόμενα στον ευρύτερο ελλαδικό χώρο. Η επιλογή των συγκεκριμένων έργων δεν είναι τυχαία, καθώς αφενός αμφότερα τα έργα παρουσιάστηκαν, μεταξύ άλλων, από τον ίδιο το συνθέτη στην συναυλία-μανιφέστο που πραγματοποιήθηκε στο Ωδείο Αθηνών το 1908 και αφετέρου διότι ο συνθέτης έχοντας εξελίξει τη συνθετική του манιέρα επιλέγει αρκετά χρόνια αργότερα να τα αναθεωρήσει.

Γιώργος Σακαλλιέρος: Η Ρωμείκη Σουίτα ως εναρκτήριο σημασιολογικό σημάδι της καλομοιρικής ιδεολογίας και δημιουργίας. Μια μουσικοαναλυτική και διακειμενική προσέγγιση.

Η διαρκής προσπάθεια του Μανώλη Καλομοίρη να εκφράζει τις ιδέες του τόσο μέσα από τον μουσικό όσο και τον γραπτό λόγο, σε όλον του τον δημιουργικό βίο, αποτελεί ένα σταθερό ερευνητικό ζήτημα για τους μελετητές του. Οι απαρχές της συγκρότησης της καλομοιρικής ιδεολογίας πριν το 1910 και την εγκατάσταση του συνθέτη στην Αθήνα αποτελούν αντικείμενο της παρούσας ανακοίνωσης, στην οποία τίθενται συνερμηνευτικά στο επίκεντρο τα γραπτά του τεκμήρια (αρθρογραφία, πρόγραμμα-μανιφέστο του 1908) και το πρώτο του μεγάλο ορχηστρικό έργο, η *Ρωμείκη Σουίτα* (1907/1910). Γραπτός και μουσικός λόγος προσφέρουν σημεία και σύμβολα που ορίζουν σχέσεις ανάμεσα στο σημαίνον και το σημαινόμενο, αποκτούν σημασιολογική χροιά και, τελικά, οδηγούν σε νοηματοδότηση και ερμηνεία. Μέσα από μουσικοαναλυτικές επιστημονικές στη *Ρωμείκη Σουίτα* γίνονται αντιληπτές επιρροές του συνθέτη από την ευρωπαϊκή έντεχνη παράδοση (λ.χ. τη *Scheherazade* του Rimsky-Korsakov), ερμηνεύονται μεωνυμίες και μεταφορές (το «Παλάτι», η «[εθνική] ψυχή», η «χρωματιά», ο «τεχνίτης» κ.λπ.) και καθορίζονται σημαίνοντα μιας μουσικής-ιδεολογικής ταυτότητας. Λαμβάνοντας υπόψη και τις ιστορικές συνθήκες της περιόδου, αντιλαμβανόμαστε ότι ο Καλομοίρης χρησιμοποιεί τον γραπτό και τον μουσικό λόγο υπό μια διακειμενική συλλογιστική, προκειμένου να επικοινωνήσει τους ιδεολογικούς του κώδικες (σημαινόμενα) με αποδέκτες τόσο την εγχώρια λογοτεχνική και πολιτική σκηνή όσο και το αθηναϊκό μουσικό κοινό της επερχόμενης δεκαετίας του 1910.

Αναστασία Σιώψη: Ο Μανώλης Καλομοίρης στο πολιτισμικό πλαίσιο της Ελλάδας (1908-1940).

Η ένταξη του Καλομοίρη στο πολιτισμικό πλαίσιο της Ελλάδας αποτελεί τον κεντρικό στόχο της παρούσας ανακοίνωσης. Η οριοθέτηση της περιόδου κατά την οποία αναδεικνύεται ο Καλομοίρης ως ηγετική πολιτισμική φυσιογνωμία έχει ως αφετηρία το έτος 1908 και ως κατάληξη το τέλος της εποχής του μεσοπολέμου με βάση τα εξής κριτήρια:

Το 1908, το περιοδικό Νουμάς ανακοινώνει τη συναυλία του Καλομοίρη και εκδίδει το πρόγραμμά της μαζί με ιδέες του συνθέτη για τον τρόπο δημιουργίας ελληνικής μουσικής σε ακραία δημοτική γλώσσα. Πολλοί συγγραφείς βλέπουν ότι ο Καλομοίρης θα πάρει τα ηνία της μουσικής όπως, αντιστοίχως, ο Παλαμάς τα ηνία της ποίησης. Το 1908 σημειώνεται η αρχή της υποστήριξης αυτής.

Κατά τις δεκαετίες του 1940 και του 1950 δηλαδή, μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας από τους Γερμανούς (1944), οπότε εμφανίζονται ξανά στο προσκήνιο ιδέες περί εθνικισμού, εγκαθιδρύεται η ηγεμονία της Εθνικής Μουσικής Σχολής που διαρκεί τουλάχιστον έως το 1960. Οι ιδέες της σχολής παραμένουν ίδιες με αυτές που αποκρυσταλλώθηκαν κατά τη δεκαετία του 1930. Γι' αυτό και η παρούσα ανακοίνωση τοποθετεί τα χρονολογικά της όρια στην εποχή του μεσοπολέμου.

Θωμάς Ταμβάκος: Η αθέατη πλευρά της δισκογραφίας του Μανώλη Καλομοίρη. Νέα ευρήματα σε δισκογραφήματα γραμμοφώνου 78 στρ. (1920-1953).

Με αφορμή το υπό συγγραφή βιβλίο με τίτλο «ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ. Επίσημη δισκογραφία (1920-2022)» του Θ. Ταμβάκου το οποίο θα εκδοθεί εντός του 2023, γίνεται εκτενής αναφορά στη εμπορική και μη δισκογραφία του συνθέτη που αφορά τις δισκογραφικές εκδόσεις και επανεκδόσεις σε δίσκους γραμμοφώνου 78 στροφών στην περίοδο 1920-1953. Το μεγαλύτερο μέρος αυτής της δισκογραφίας παραμένει σχεδόν άγνωστο ή μη καταγεγραμμένο σε επίσημους καταλόγους. Εξάλλου και ο ίδιος συνθέτης, σύμφωνα με τον μουσικολόγο Φοίβο Ανωγειανάκη, δεν έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη δισκογραφία της εποχής του με έργα του. Με την έρευνα εντοπίστηκαν περισσότερες από 30 δισκογραφικές εκδόσεις, χωρίς αυτός να είναι μάλλον ο τελικός αριθμός. Η εισήγηση εστιάζεται στα νέα ευρήματα που προέκυψαν από την έρευνα και συνδυάζεται με τη χρήση ηχητικού υλικού και την προβολή διαφανειών.

Φίλιππος Τσαλαχούρης: Ο Καλομοίρης μιλούσε και τραγουδούσε ρωμαίικα.

Τα ελληνικά είναι μία ιστορική γλώσσα που μέσα στους αιώνες πρόσφερε στην ποίηση και τη μουσική ότι καλύτερο και σπανιότερο σε ποιότητα ήχου, ρυθμού και νοήματος. Στην αρχή του 20ου αιώνα το γλωσσικό ζήτημα έφερε σε αντίθεση δύο κόσμους. Ο Καλομοίρης συντάχθηκε με τους δημοτικιστές και υπερασπίστηκε το «ρωμαίικο». Η μεγαλύτερη, ίσως, συμβολή του Καλομοίρη στην νεοελληνική μουσική εξέλιξη είναι η διαμόρφωση προτύπου μελοποίησης και τονισμού της Ελληνικής γλώσσας. Ο Καλομοίρηςμίλαγε και έγραφε στα «ρωμαίικα», τραγούδησε στα «ρωμαίικα» τοποθετώντας ψηλά την αξία αυτής της γλωσσικής ταυτότητας.

Γιάννης Τσελίκας: Οι απόψεις του Γεώργιου Λαμπελέτ για τον Ρίχαρντ Βάγκνερ.

Ο Γεώργιος Λαμπελέτ ασχολήθηκε με το έργο και τις ιδέες του Βάγκνερ σε ένα μεγάλο αριθμό άρθρων και μελετών. Τα άρθρα αυτά καλύπτουν χρονολογικά όλη τη δημιουργική του πορεία: το πρώτο εμφανίζεται το 1900 ενώ το τελευταίο το 1944 – ένα χρόνο πριν από το θάνατό του. Πέρα από την εξέταση των τεχνικών και συνθετικών θεμάτων, τον απασχολεί κυρίως η σχέση μεταξύ ποίησης και μουσικής. Αν και αναγνωρίζει την τεράστια αξία του Γερμανού συνθέτη, ωστόσο κρατά κριτική στάση

σε πολλά ζητήματα. Μια ειδική κατηγορία άρθρων αποτελεί αυτή που συνδέεται άμεσα και με τον Μανώλη Καλομοίρη, στον οποίο ο Λαμπελέτ ασκεί δριμεία κριτική αντιπαραβάλλοντας τις τεχνικές του «Σμυρναίου» συνθέτη με αυτές του Βάγκνερ.

Επηρεασμένος κυρίως από τα γραπτά των Γάλλων μουσικολόγων του τέλους του 19ου αιώνα, ο Λαμπελέτ αποτελεί έναν από τους κύριους μελετητές του έργου του Βάγκνερ στην Ελλάδα του πρώτου μισού του 20ου αιώνα – πολλές δε από τις θέσεις του αντηχούν στον ελληνικό μουσικό χώρο μέχρι και σήμερα.

Στην παρουσίαση αυτή θα παρακολουθήσουμε τόσο τις επιρροές στις απόψεις του αναφορικά με τον Βάγκνερ όσο και την εξέλιξη των απόψεων αυτών όπως διαφαίνεται στα κείμενά του.

Μάρκος Τσέτσος: Η μουσική του Μανώλη Καλομοίρη και η αξία της.

Η μουσική του Καλομοίρη έχει γίνει αντικείμενο μελέτης από πολλές σκοπιές: ιστορική, αναλυτική, αισθητική, ιδεολογική-πολιτική και κοινωνιολογική. Μια πτυχή της μουσικής του ωστόσο, αυτή της αξίας της, έχει παραμείνει εν πολλοίς αντικείμενο ιδιωτικών συζητήσεων. Αξιοποιώντας τη διάκριση του Dahlhaus μεταξύ ιστορικής, αισθητικής (καλλιτεχνικής) και λειτουργικής αξίας της μουσικής, θα επιχειρήσω μια προσέγγιση αξίας της μουσικής του Καλομοίρη και από τις τρεις πλευρές. Η ανάλυση θα εστιάσει κυρίως στις συμφωνίες του, ως το είδος εκείνο που η παράδοση της νεώτερης δυτικής έντεχνης μουσικής θεωρεί το πιο απαιτητικό και αντιπροσωπευτικό για ένα συνθέτη. Προσπάθεια επίσης θα γίνει οι τρεις πλευρές της αξίας του καλομοιρικού έργου να ενταχθούν και να σχετικοποιηθούν στο ελληνικό τους πλαίσιο.

Αλέξανδρος Χαρκιολάκης: Η «Απολογία» του Μανώλη Καλομοίρη ως αποτύπωμα και απεικόνιση μιας εποχής.

Η ταραγμένη δεκαετία του 1940 με τις συνεχείς ιστορικές, πολιτικές και συναισθηματικές εναλλαγές κρύβει αμέτρητες ιστορίες που πολλές φορές λειτουργούν ως αμάλγαμα διαμόρφωσης μιας συνολικής εικόνας μέσω του οποίου μπορεί κανείς να εξάγει συμπεράσματα για πρόσωπα και πράγματα της εποχής. Η Απολογία του Καλομοίρη, πέραν της χρηστικής της ιδιότητας που φανερώνεται και από τον τίτλο της, εμπεριέχει πληροφορίες που όταν διασταυρώνονται με παράλληλες αφηγήσεις άλλων, διαμορφώνουν μία σαφέστερη εικόνα μιας ιδιαίτερα ταραγμένης εποχής. Η διερεύνηση αυτής της εικόνας σε μεγαλύτερο βάθος, με βάση την έρευνα που έχει ήδη εκπονηθεί αλλά και μέσω άλλων πηγών που πλέον έχουμε διαθέσιμες, θα είναι το αντικείμενο αυτής της ανακοίνωσης.

Σοφία Κοντώση, Χρήστος Μαρίνος, Άννα Σιαμπάνη: Η μουσική γλώσσα του Μανώλη Καλομοίρη: ζητήματα γραφής, ανάλυσης και ερμηνείας μέσα από τα έργα του για σόλο πιάνο και για φωνή και πιάνο.

Ο Μανώλης Καλομοίρης, με το μεγάλο συνθετικό του έργο και την πυκνή πολυφωνική του γραφή, έχει σφραγίσει την ταυτότητά του ως «δραματικού» συνθέτη συμφωνικών και οπερατικών έργων. Στη σημερινή παρουσίαση επιδιώκουμε να

φωτίσουμε μια άλλη πτυχή του συνθέτη, αναλύοντας την πιανιστική του γραφή μέσα από τα σολιστικά, τα παιδαγωγικά αλλά και τα έργα του για φωνή και πιάνο.

Ξεκινώντας από τα πρώιμα πιανιστικά έργα και τραγούδια (1902 κ. εξής), θα μελετήσουμε τις επιρροές της αυστηρής Γερμανικής μουσικής και της βαγκνεरिकής παράδοσης, θα επικεντρωθούμε στις κολοριστικές αποχρώσεις της Ρωσικής Σχολής και στην επιταχυνόμενη ανάγκη σύνδεσης της μουσικής του με την ελληνική παράδοση, το δημοτικό λόγο και την ελληνική ποίηση, με σκοπό τη δημιουργία μιας γνήσιας Εθνικής Σχολής. Χρησιμοποιώντας με ελευθερία τα ασύμμετρα μέτρα και τους τρόπους της ελληνικής παράδοσης, δανειζόμενος τεχνικές από τη Βυζαντινή μουσική όπως τα ρυθμικά και μελωδικά οστινάτο μοτίβα και τους ισοκράτες, ο Καλομοίρης δημιούργησε ένα μοναδικό ιδίωμα, με ελληνοκεντρικό πυρήνα, το οποίο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ελεύθερος παραδοσιακός αυτοσχεδιασμός. Μελετώντας τη σχέση του με τις σύγχρονες τεχνικές σύνθεσης και αναγνωρίζοντας την προτεραιότητα της «μελωδικότητας» στη μουσική του, θα φτάσουμε ως τους Πεντασύλλαβους της περιόδου της Κατοχής και τα τελευταία έργα για πιάνο (1949), εξερευνώντας τη σύνδεση του Καλομοίρη με τη Γαλλική Σχολή και το ιμπρεσσιονιστικό ύφος.

Στρογγυλή τράπεζα: Ακούμε ελληνική μουσική; Θέματα ρεπερτορίου στις εγχώριες ορχήστρες και σκηνές

Τίτος Γουβέλης: Το ελληνικό συμφωνικό ρεπερτόριο στην Κρατική Ορχήστρα Αθηνών: προκλήσεις και προβληματισμοί.

Στόχος της ομιλίας είναι να αναλύσει τους παράγοντες εκείνους (αισθητικούς, ιστορικούς, εκπαιδευτικούς ή «εμπορικούς») που επηρεάζουν και τελικά καθορίζουν την επιλογή ελληνικών συμφωνικών έργων στα συναυλιακά προγράμματα της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, κάνοντας μία σύντομη ιστορική αναδρομή αλλά εστιάζοντας κυρίως στην πρακτική του καιρού μας. Επιπλέον, επιχειρείται η αποτίμηση της στάσης συνθετών, εκτελεστών και κοινού απέναντι στις επιλογές αυτές.

Διονύσης Μαλλούχος: Ελληνικά έργα στο πρόγραμμα; Κι όμως...

Μια παρουσίαση/αποτίμηση της σημερινής θέσης στο γενικό ρεπερτόριο της ελληνικής μουσικής, σε σχέση με ευκαιρίες ακρόασης σε συναυλίες, διαγωνισμούς, αφιερώματα, σεμινάρια, δισκογραφία, διαδίκτυο, YouTube/μουσικές πλατφόρμες, εκπαίδευση, ραδιόφωνο/τηλεόραση

Η πλευρά του ερμηνευτή, του ενδιαφερόμενου ακροατή, του συνθέτη, του οργανωτή, του θεσμικού, των ΜΜΕ, της Πολιτείας και του εν δυνάμει κοινού. Υπάρχει κοινός άξονας παρουσίας «ελληνικού έργου» στην προσπάθεια κατάρτισης ενός προγράμματος;

Αλέξανδρος Ευκλείδης: Η πολιτική αναθέσεων της Εναλλακτικής Σκηνής της Ε.Λ.Σ. κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της (2017-2023)

Μέσα από τις δεκάδες αναθέσεις νέων έργων σε συνθέτες και συνθέτριες σε ένα μεγάλο φάσμα του σύγχρονου μουσικού και λυρικού θεάτρου, η Εναλλακτική Σκηνή της ΕΛΣ έχει συμβάλει από την ίδρυσή της το 2017 στην ενίσχυση της παρουσίας του μουσικού θεάτρου στο σύγχρονο πολιτιστικό τοπίο της χώρας. Η ανακοίνωση θα αναδείξει τον σχεδιασμό που αποτέλεσε τη βάση της πολιτικής αναθέσεων της Εναλλακτικής Σκηνής και θα επιχειρήσει μια αναστοχαστική αποτίμηση των αποτελεσμάτων της.

Βύρων Φιδετζής: Ο μουσικός θεσμός ως διαπλάστης και διαμορφωτής κλίμακας πολιτιστικών αξιών στην κοινωνία.

Η ιστορική, επιμορφωτική & ψυχαγωγική διάσταση και η εγχώρια και διεθνής πολιτική διάσταση. Κάθε ανθρώπινη κοινωνία πλάθει και διαμορφώνει στη διαχρονική της πορεία θεσμούς. Μέσω αυτών συσπειρώνεται, ανανεώνεται και πάνω τους στηρίζει την επιβίωση, την ευμάρεια, και εν κατακλείδι, την πνευματική της υπόσταση και ανέλιξη. Αν οι θεσμοί λειτουργούν σωστά, η κοινωνία προοδεύει. Αν υπολειτουργούν, η κοινωνία παρακμάζει. Αν διαφθαρούν, η κοινωνία καταστρέφεται. Κατά συνέπεια είναι προφανής η αλληλεξάρτηση θεσμών και κοινωνίας και πρόδηλη η ανάγκη θωράκισης των πρώτων απ' τη δεύτερη.

Βιογραφικά

Η **Δέσποινα Αυθεντοπούλου** είναι διδάκτωρ του τομέα ιστορικής μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (υπότροφος ΙΚΥ). Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος με εξαιρετική διάκριση στη Μουσική Παιδαγωγική, απόφοιτος του Τμήματος Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής (νυν Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων) και του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών (2005). Πτυχιούχος φούγκας και πιάνου από το Δημοτικό Ωδείο Μοσχάτου και διπλωματούχος βυζαντινής μουσικής. Από το 2010 εργάζεται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην Ελληνική Εθνική Σχολή και τη μουσική εκπαίδευση των αρχών του 20ού αιώνα.

Η **Λίλυ (Ευθαλία) Δάκα** γεννήθηκε στο Ηράκλειο Κρήτης. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Φιλολογίας του ΕΚΠΑ, κάτοχος του μεταπτυχιακού τίτλου DEA του Πανεπιστημίου της Σορβόνης (Université de Paris-Sorbonne-Paris IV) και διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ. Το θέμα της διατριβής της αφορά στη σχέση του Μανώλη Καλομοίρη με τη νεοελληνική λογοτεχνία. Η μουσική της κατάρτιση περιλαμβάνει δίπλωμα πιάνου από το Ωδείο *Atheneaum*, σεμινάρια σε Θερινές Ακαδημίες και επιμορφώσεις σε προγράμματα δια βίου μάθησης με επίκεντρο την παιδαγωγική του πιάνου. Διδάσκει πιάνο στο Μουσικό Σχολείο Ηρακλείου από το 2000, ενώ παράλληλα δραστηριοποιείται σε συναυλίες και συμμετέχει ενεργά σε εκδηλώσεις μουσικής και λόγου.

Η **Νεκταρία Δελβινιώτη-Βασιλείου** γεννήθηκε το 1981. Το 1998 εισήχθη ενδέκατη στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α., από όπου αποφοίτησε το 2003 με γενικό βαθμό «Άριστα». Το 1999 έλαβε τα Πτυχία Αρμονίας και Πιάνου με «Άριστα» και το 2004 το Δίπλωμα Πιάνου με «Άριστα παμψηφεί και Α' Βραβείο». Είναι κάτοχος του Πτυχίου Βυζαντινής Μουσικής (2008) και του Διπλώματος Βυζαντινής Μουσικής (2010). Έχει εκπονήσει επιτυχώς διδακτορική διατριβή με θέμα την «Προσωπικότητα και τη Δράση του Μανώλη Καλομοίρη μέσα από την Επιστολογραφία του (1939-1962)» (30/06/2021). Εργάζεται ως μόνιμη καθηγήτρια πιάνου στο Μουσικό Σχολείο Πρέβεζας. Κατέχει την αγγλική, γαλλική και την ιταλική γλώσσα.

Νίκος Α. Δοντάς. Απόφοιτος της Γερμανικής Σχολής Αθηνών, διδάκτωρ μουσικολογίας (ΤΜΣ ΕΚΠΑ), μουσικοκριτικός της εφημερίδας *Η Καθημερινή*, υπεύθυνος του Τομέα Δραματολογίας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, συνεργάτης του λεξικού *Musik in Geschichte und Gegenwart*, συνεργάτης με τους τομείς εκδόσεων των Μεγάρων Μουσικής Αθηνών και Θεσσαλονίκης και του Φεστιβάλ Αθηνών, έχει συμμετάσχει σε συνέδρια, έχει δώσει πλήθος διαλέξεων και έχει συνεργαστεί με το Γ' Πρόγραμμα (ΕΡΑ). Συγγραφέας και επιμελητής αφιερωματικής έκδοσης για τα 80 χρόνια της ΕΛΣ (2020), συγγραφέας της έκδοσης *Εικόνες για της όπερας* (Πατάκης 2021).

Ως Αρχιτέκτων-Μηχανικός (ΕΜΠ, M.Sc. UCL, Λονδίνο) έχει εργαστεί στο έργο επέκτασης του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου Αθηνών. Είναι συγγραφέας και επιστημονικός υπεύθυνος έκδοσης για την ελληνιστική πόλη Πριήνη (ΙΜΕ 2001, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Χάρβαρντ, HUP 2005).

Η **Ξένια Θεοδωρίδου** είναι κάτοχος παιδαγωγικού διπλώματος και μεταπτυχιακού στο πιάνο, κατόπιν σπουδών με διάσημους παιδαγωγούς και καλλιτέχνες, όπως οι Tibor Hazáy, Sontraud Speidel, Michel Béroff, ενώ μελέτησε και με τους Bernard Ringeissen, György Kurtág, Γιώργο Χατζηνίκο, Δόμνα Ευνουχίδου κ.ά. Η διδακτορική της διατριβή με θέμα «*Η μουσική δωματίου του Γιάννη Α. Παπαϊωάννου ως το 1965, με έμφαση στα έργα σε τονικό ιδίωμα. Ιστορική-αναλυτική μελέτη και κριτική έκδοση*» εκπονήθηκε με τιμητικές υποτροφίες του Α.Π.Θ. και του Ι.Κ.Υ και εκδόθηκε από τον μουσικό οίκο Παπαγρηγορίου-Νάκα. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη νεοελληνική μουσική του 20ού αιώνα, στη μουσική ανάλυση και σε μουσικοπαιδαγωγικές εφαρμογές. Στις δημοσιεύσεις της συγκαταλέγονται μελέτες για τους Αιμίλιο Ριάδη και Γ. Α. Παπαϊωάννου, που έχουν αξιολογηθεί πολύ επαινετικά διεθνώς. Έχει δώσει πολυάριθμα ρεσιτάλ και συμπράξει με γνωστούς καλλιτέχνες (Σοφία Κυανίδου, Αγγελική Καθαρίου, Νάντια Φιόρου, μέλη της Κ.Ο.Θ.) στην Ελλάδα, Γερμανία και Αυστρία και έχει εμφανιστεί ως σολίστ με τη Δ.Ο.Θ. Στο ενεργητικό της συγκαταλέγονται Α' παγκόσμιες εκτελέσεις έργων του Γιάννη Α. Παπαϊωάννου και Α' πανελλήνιες έργων του J.P. Pixis και της Lera Auerbach. Είναι μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας, της Ε.Ε.Μ.Ε., του Ρίανο Podium Karlsruhe και της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών. Διδάσκει πιάνο στο Μουσικό Σχολείο Θεσσαλονίκης, ενώ δίδαξε επίσης πιάνο στο Τ.Μ.Ε.Τ του ΠΑ.ΜΑΚ, βάσει του ΠΔ 407/8.

Η **Στέλλα Κουρμπανά** είναι κάτοχος πτυχίου Θεατρολογίας (ΕΚΠΑ), μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών Θεατρολογίας-Μουσικολογίας (ΕΚΠΑ – Ιόνιο Πανεπιστήμιο), καθώς και διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου με θέμα: «Όψεις του Βαγκνερισμού στον ελληνικό 19ο αιώνα». Έχει δημοσιεύσει άρθρα για τη μουσική, την όπερα, το θέατρο και τη λογοτεχνία στην νεώτερη Ελλάδα. Αρχισυντάκτρια του περιοδικού Νέος Μουσικός Ελληνομνημών, έχει διδάξει στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου (2014-2017) και στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (2019-2021). Από το 2013 είναι Έφορος του Ιστορικού Αρχείου του Ωδείου Αθηνών, θέση από την οποία έχει επιμεληθεί δεκαπέντε αρχειακές εκθέσεις.

Η **Διαμάντη Κρισσωτάκη** πήρε δίπλωμα μονωδίας με τη Σόνια Θεοδωρίδου και ακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές στη σχολή Leopold Mozart Zentrum του Πανεπιστημίου του Augsburg με την Agnes Habereder – Kottler, πρωταγωνιστώντας σε παραγωγές του Θεάτρου του πόλης. Από το 2013 συνεργάζεται με την Εθνική Λυρική Σκηνή εμφανιζόμενη μέχρι τώρα σε έντεκα παραστάσεις και με την Εναλλακτική Σκηνή της ΕΛΣ. Εκτός ΕΛΣ έχει πρωταγωνιστήσει σε πολλές παραστάσεις (Θέατρο «Σφενδόνη», «Από Μηχανής Θέατρο») και έχει συνεργαστεί με σπουδαίους σκηνοθέτες. Έχει τραγουδήσει υπό τη διεύθυνση μαέστρων όπως: Λουκάς Καρυτινός,

Μύρων Μιχαηλίδης, Τάσος Συμεωνίδης, Γιώργος Αραβίδης, Ανδρέας Πυλαρινός, Ραφαήλ Πυλαρινός, Ηλίας Βουδούρης, Νικόλας Βασιλείου, Γιώργος Ζιάβρας, Pierre Dumoussaud.

Ο **Νίκος Μαλιάρας** γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, στο Εθνικό Ωδείο και Πανεπιστήμιο του Μονάχου, από το οποίο αναγορεύθηκε διδάκτωρ το 1990. Είναι Καθηγητής Ιστορικής Μουσικολογίας και Διευθυντής του Εργαστηρίου Ελληνικής Μουσικής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Τα ερευνητικά διαφέροντά του επικεντρώνονται στην μελέτη της Ιστορίας και της εργογραφίας της Νεοελληνικής Έντεχνης μουσικής, στην ιστορική και αναλυτική μελέτη της μουσικής του Μανώλη Καλομοίρη και άλλων εκπροσώπων της Εθνικής Σχολής, καθώς και τις συνάψεις της Ελληνικής μουσικής με την Ευρωπαϊκή, από τον Μεσαίωνα μέχρι σήμερα. Έχει επίσης ασχοληθεί με τη μελέτη των Βυζαντινών μουσικών οργάνων, μέσα από τις ιστορικές, φιλολογικές, αρχαιολογικές και εικονογραφικές πηγές. Έχει μελετήσει, επίσης, ιδιαίτερα το έργο των Μπαχ, Μπετόβεν, Μπραμς, Σοπέν, Μέντελσον, Ρ. Στράους και Στραβίνσκι.

Ο Νίκος Μαλιάρας διευθύνει τη Μικτή Χορωδία του Τμήματος Μουσικών Σπουδών, που έχει ασχοληθεί με έργα Ελλήνων συνθετών και έχει ερμηνεύσει σημαντικά έργα του κλασικού ρεπερτορίου. Επίσης διευθύνει την Παιδική Χορωδία «Μανώλης Καλομοίρης», η οποία είχε 15ετή συνεργασία με την Εθνική Λυρική Σκηνή και σχεδόν με όλες της Ελληνικές επαγγελματικές ορχήστρες και χορωδίες. Το 2016 ο Νίκος Μαλιάρας ίδρυσε (σε συνεργασία με τον αρχιμουσικό Βύρωνα Φιδετζή) την Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών. Στη διάρκεια της δραστηριότητάς του αυτής έχει επιμεληθεί μουσικολογικά την έκδοση πολλών συμφωνικών και οπερατικών έργων.

Αθανάσιος Μανιάτης Αντισυνταγματάρχης (ΜΣ) ε. α.

Ο Αντισυνταγματάρχης Μουσικού Αθανάσιος Μανιάτης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1965. Σπούδασε σαξόφωνο, κλαρινέτο καθώς και Ανώτερα Θεωρητικά στα Ωδείο Αθηνών, Ελληνικό Ωδείο και Ωδείο Ραϋμόνδη. Από το 1984 έως το 2010 έχει υπηρετήσει στο Μουσικό Σώμα ως κλαρινετίστας σε διάφορες Μονάδες και έχει συμμετάσχει σε ποικίλα φεστιβάλ της Ευρώπης και της Αμερικής. Ανήλθε μέχρι το αξίωμα του διευθυντή της Διεύθυνση Μουσικού Σώματος ΓΕΣ, θέση στην οποία παρέμεινε μέχρι τον Απρίλιο του 2021. Το 2015 οργάνωσε όλες τις δράσεις που έλαβαν χώρα για τον εορτασμό των 190 χρόνων από την ίδρυση της 1ης Στρατιωτικής Μπάντας. Τα τελευταία χρόνια ασχολείται συστηματικά με την έρευνα, συλλογή και διάσωση τεκμηρίων που αφορούν την ιστορία της Στρατιωτικής Μουσικής.

Γιάννης Μπελώνης. Διδάκτωρ Μουσικολογίας. Εργάζεται ως ενορχηστρωτής και υπεύθυνος της Μουσικής Βιβλιοθήκης και του Ιστορικού Αρχείου της ΕΛΣ, ενώ από το 2002 είναι αρχισυντάκτης του ελληνικού μουσικολογικού περιοδικού *Πολυφωνία*. Ειδικεύεται στην ελληνική μουσική και κυρίως στους συνθέτες της Ελληνικής Εθνικής Μουσικής Σχολής. Το βιβλίο του με τίτλο *Η μουσική δωματίου στην Ελλάδα στο πρώτο*

μισό του 20ού αιώνα βραβεύτηκε από την Ένωση Ελλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών. Άρθρα και διαλέξεις του έχουν δημοσιευτεί σε επιστημονικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους, εφημερίδες και προγράμματα συναυλιών σε Ελλάδα και εξωτερικό. Υπήρξε στενός συνεργάτης του Μίκη Θεοδωράκη για περίπου μια 15ετία. Στη συνεργασία του με τον Μίκη Θεοδωράκη, έχει ενορχηστρώσει αρκετούς από τους κύκλους τραγουδιών του συνθέτη, μουσική για θεατρικές παραστάσεις και συναυλίες, δίσκους για συμφωνική ορχήστρα και άλλα μουσικά σύνολα. Ως ενορχηστρωτής και πιανίστας, συμμετείχε σε πολλές μουσικές και θεατρικές παραστάσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, συνεργαζόμενος με πολλούς ακόμα συνθέτες, ερμηνευτές, συμφωνικές ορχήστρες, μουσικά σύνολα και χορωδίες.

Η **Μυρτώ Οικονομίδου** είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ειδικεύεται κυρίως στην Ελληνική Εθνική Σχολή, παρουσιάζοντας σειρά ομιλιών και ανακοινώσεων. Από το 1994 εργάστηκε ως υπεύθυνη του Αρχείου του Συλλόγου «Μανώλης Καλομοίρης» και από το 2021 εργάζεται στη Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη «Λίλιαν Βουδούρη». Συνεργάζεται με οργανισμούς (Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, Εθνική Λυρική Σκηνή, Φεστιβάλ «Μανώλης Καλομοίρης» κ.ά.), αναλαμβάνοντας τη μουσικολογική επιμέλεια εντύπων, συγγραφή κειμένων και λημμάτων (διαδικτυακή έκδοση του New Grove Dictionary). Δίδαξε στο πρόγραμμα του Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ. του Πανεπιστημίου Αιγαίου «Σημαντικοί σταθμοί στην Ιστορία της Ελληνικής Μουσικής από την αρχαιότητα μέχρι τους νεότερους χρόνους». Είναι μέλος του Ελληνικού Παραρτήματος της IAML από την ίδρυσή του στο οποίο έχει διατελέσει Γ. Γραμματέας του ΔΣ (2019-2021), ενώ από το 2022 διατελεί Πρόεδρος του.

Η **Αικατερίνη Πολυμενοπούλου** είναι πτυχιούχος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του ΑΠΘ, διδάκτορας του ΤΜΣ του Ιονίου Πανεπιστημίου (επιβλέπων ο καθ. Χ. Ξανθουδάκης), διπλωματούχος Σύνθεσης, Διεύθυνσης Χορωδίας, και Βυζαντινής Μουσικής, με δημοσιεύσεις σε Ελληνικά & ξένα Περιοδικά, καθώς και εισηγήσεις σε Διεθνή και Πανελλήνια Συνέδρια. Επίσης, συγγραφέας σχολικών και άλλων βιβλίων και συντάκτης ΑΠΣ. Διετέλεσε Σχολική Σύμβουλος, μέλος της Καλλιτεχνικής Επιτροπής του ΥΠΠΑΙΘ για τα Μουσικά Σχολεία, μέλος Κεντρικής Επιστημονικής Επιτροπής (ΚΕΕ) της πράξης «Αναβάθμιση Μουσικών και Καλλιτεχνικών Σχολείων (ΑΠ1,2,&3 ΥΠΑΙΘ, eye, ΕΣΠΑ), μέλος Συντακτικής Επιτροπής της Επετηρίδας της Ομοσπονδίας Ναξιακών Συλλόγων «Ναξιακά». Διδάσκει στο Μουσικό Σχολείο Πειραιά.

Χρήστος Πουρής. Σπούδασε στο Εθνικό Ωδείο λαμβάνοντας Δίπλωμα Σύνθεσης με Άριστα, Α΄ Βραβείο & Βραβείο «Μ. Καλομοίρης» (τάξη Περικλή Κούκου), Ανώτερα Θεωρητικά, Δίπλωμα Πιάνου (τάξη Ασπασίας Φασουλά) με Άριστα Παμπσηφεί & βραβεία εις μνήμη Κρινώς & Μανώλη Καλομοίρη. Είναι πτυχιούχος Συντήρησης Αρχαιοτήτων & Έργων Τέχνης του Α.Τ.Ε.Ι. Αθηνών. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακών τίτλων Master of Music in Performance του London College of Music και Master of Philosophy του University of Liverpool ως υπότροφος του Ι.Κ.Υ. Δραστηριοποιείται ως

πιανίστας και συνθέτης στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχει συμμετάσχει σε συνέδρια, ενώ κείμενά του έχουν δημοσιευθεί σε μουσικολογικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους. Δίδαξε στο Τμήμα Τεχνολογίας Ήχου & Μουσικών Οργάνων του Α.Τ.Ε.Ι. Ιονίων Νήσων (2005-2012). Από το 2007 έως σήμερα είναι καλλιτεχνικός διευθυντής, καθηγητής ανώτερων θεωρητικών και πιάνου στο Εθνικό Ωδείο Βριλησσιών.

Ο **Γιώργος Σακαλλιέρος** είναι αναπληρωτής καθηγητής ιστορικής μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ., με έμφαση στη μελέτη της νεοελληνικής μουσικής (19ος-20ός αι.). Έχει συμμετάσχει σε διεθνή συνέδρια μουσικολογίας, φιλολογίας και θεατρολογίας, στην Ελλάδα και το εξωτερικό, έχει εκτενή αριθμό ελληνικών και ξενόγλωσσων επιστημονικών δημοσιεύσεων και συνεργασία με τη διεθνή μουσική εγκυκλοπαίδεια *Grove Music Online*. Είναι συγγραφέας των βιβλίων *Dimitri Mitropoulos and His Works in the 1920s The Introduction of Musical Modernism in Greece* (Athens: Hellenic Music Centre, 2016 – Βραβείο Μουσικολογικού Συγγράμματος 2018 της Ένωσης Ελλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών) και *Γιάννης Κωνσταντινίδης (1903-1984). Ζωή, έργο και συνθετικό ύφος* (Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2010). Είναι τακτικό μέλος της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας (IMS), της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών και ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας.

Η **Αναστασία Σιώπη** είναι Καθηγήτρια στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Σχολή Μουσικής και Οπτικοακουστικών Τεχνών, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, με ειδικότητα «Αισθητική της Μουσικής». Επίσης, διδάσκει την «Ιστορία των Τεχνών στην Ευρώπη», σπουδές στον «Ευρωπαϊκό Πολιτισμό», Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Είναι ιδρυτικό στέλεχος του Ελληνικού Μουσικολογικού Συλλόγου (έτος ίδρυσης 2011) και συντονίστρια της ομάδας του Συλλόγου για τη «Φιλοσοφία και Αισθητική της Μουσικής».

Έχει συγγράψει τις μονογραφίες με τίτλους (1) *Τρία Δοκίμια για τον ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ* (Αθήνα: Ελληνικές Μουσικολογικές Εκδόσεις 4, Μουσικός Εκδοτικός Οίκος Παπαρηγορίου-Νάκας, 2003), (2) *Η Μουσική στην Ευρώπη του Δέκατου Ένατου Αιώνα*, (Αθήνα: Εκδόσεις Γιώργος Δαρδανός (Gutenberg), 2005), (3) *Η νεοελληνική πολιτισμική φυσιογνωμία μέσα από το ρόλο της μουσικής σε αναβιώσεις του αρχαίου δράματος (Μουσικές διαδρομές ως αντανάκλασεις της αρχαίας στη νεότερη Ελλάδα)* (Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg, 2012) και (4) *200 χρόνια από τη γέννηση του Ρίχαρντ Βάγκνερ (1813-1883): Δοκίμια για την αισθητική του έργου του*, Αθήνα: Ελληνικές Μουσικολογικές Εκδόσεις 16, Μουσικός Εκδοτικός Οίκος Παπαρηγορίου-Νάκας, 2013). Το επόμενο σύγγραμμα με τίτλο *Με επίκεντρο το 'συναίσθημα: πολιτισμικές αναγνώσεις της μουσικής, της ζωγραφικής και της όπερας*, εκδίδεται προσεχώς (2023) στα Ανοικτά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα ΚΑΛΛΙΠΟΣ+ (www.kallipos.gr).

Θωμάς Ταμβάκος (Ιωάννινα 1955). Μουσικογράφος, ερευνητής, μουσικοκριτικός, δημιουργός και κάτοχος του ΑΡΧΕΙΟΥ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΟΥΣΟΥΡΓΩΝ ΘΩΜΑ ΤΑΜΒΑΚΟΥ (από το 1980). Συγγραφέας των βιβλίων: *Σπυρίδων Σαμάρας. Επίσημη δισκογραφία (1904-2016)* (2017), *Νίκος Σκαλκώτας. Επίσημη δισκογραφία (1929-2019)*, Δημήτρης

Δραγατάκης. Επίσημη δισκογραφία και αρχειακές ηχογραφήσεις, των δύο τόνων Έλληνες Δημιουργοί Σοβαρής Μουσικής (Ιωάννινα, 1995-1996), Μουσουργοί της Θράκης (με τους Γιώργο Κωνσταντζο και Αθανάσιο Τρικούπη), των δύο πρώτων τόνων της σειράς Ελληνικές Μουσικές Εκδόσεις (με τον Γ. Κωνσταντζο). Επίτιμο μέλος της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών. Ιδρυτικό μέλος και αντιπρόεδρος του Δ.Σ. του Συλλόγου Φίλων Δραγατάκη. Αριστίνδην μέλος της Ένωσης Ελλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών. Για τη δραστηριότητά του βραβεύθηκε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. (σε ειδική επίσημη τελετή, Θεσσαλονίκη, 2017) και από το Διεθνές Μουσικό Σωματείο Gina Bachauer (2022). Εργάστηκε στην Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας ως Ηλεκτρονικός-Μηχανικός (προϊστάμενος) Αεροναυτιλίας έως την συνταξιοδότησή του (1984-2016).

Ο **Φίλιππος Τσαλαχούρης** (*1969) σπούδασε φλάουτο και ανώτερα θεωρητικά στο Εθνικό Ωδείο με υποτροφία. Ανάμεσα στα 130 και πλέον έργα του ξεχωρίζουν οι έξη Συμφωνίες, μονόπρακτες όπερες, Κοντσέρτα, έργα μουσικής δωματίου, χορωδιακά, τραγούδια κ.ά. Έργα του έχουν παρουσιαστεί σε περισσότερες από είκοσι χώρες. Εργάστηκε στο Θέατρο Τέχνης «Κάρολος Κουν», από το 1991 μέχρι το 2005. Τακτικό μέλος της Ιονικής Ακαδημίας. Μέλος της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών το Μάιο του 1996. Είναι Διευθυντής των Μουσικών Σχολών και καθηγητής της Σύνθεσης και της Ιστορίας της Μουσικής στο Ωδείο Αθηνών. Τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών με το Βραβείο Παπαϊωάννου.

Ο **Γιάννης Τσελικας** σπούδασε πιάνο (δίπλωμα), όμποε (δίπλωμα) και ανώτερα θεωρητικά σε ωδεία της Αθήνας. Μετά την ολοκλήρωση της φοίτησής του στο μουσικό τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών συνέχισε τις μεταπτυχιακές του σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης στον τομέα της ιστορίας της θεωρίας της μουσικής. Είναι υπεύθυνος του τμήματος μουσικών σπουδών του Hellenic American University, κορυφαίος στη θέση του όμποε στη Συμφωνική Ορχήστρα του δήμου Αθηναίων, και μέλος του κουιντέτου πνευστών «Αίολος». Είναι επίσης συνιδρυτής του Κέντρου Ελληνικής Μουσικής, το οποίο έχει στόχο τη μελέτη και προβολή της ελληνικής έντεχνης μουσικής μέσω επιστημονικών εκδόσεων.

Ο **Μάρκος Τσέτσος** είναι καθηγητής αισθητικής της μουσικής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α., απ' όπου έλαβε το διδακτορικό του (1999). Σπούδασε κλασική κιθάρα στο Εθνικό Ωδείο (1979-1986) και διεύθυνση ορχήστρας στο Κρατικό Ωδείο της Αγίας Πετρούπολης της Ρωσίας (1988-1993). Έχει δημοσιεύσει επτά βιβλία, πολυάριθμα άρθρα σε διεθνή και ελληνικά περιοδικά και τις πρώτες ελληνικές μεταφράσεις σημαντικών κειμένων για τη μουσική των Hegel, Schopenhauer, Hanslick και Helmut Plessner. Το τελευταίο του βιβλίο Το μουσικό αγαθό (Ίδρυμα Σάκη Καραγιωργα) βραβεύτηκε από την Ένωση Ελλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών. Το έργο του εστιάζει κυρίως σε ζητήματα φιλοσοφικής αισθητικής και κοινωνιολογίας της μουσικής.

Ο **Αλέξανδρος Χαρκιολάκης** σπούδασε μουσική στο Ελληνικό Ωδείο, μουσικολογία και διεύθυνση ορχήστρας στο Πανεπιστήμιο του Sheffield και το Royal Northern College of Music καθώς και φιλοσοφία και διοίκηση στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Εργάστηκε στη Μουσική Βιβλιοθήκη «Λίλιαν Βουδούρη» του Συλλόγου Οι Φίλοι της Μουσικής και από το 2013 έως το 2017 δίδαξε στο ερευνητικό κέντρο για τη μουσική MIAM του Τεχνικού Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης (ITU), ενώ ήταν και διευθυντής της μουσικής βιβλιοθήκης Erol Üçer. Επέστρεψε στην Ελλάδα για να αναλάβει τη διεύθυνση του Συλλόγου Οι Φίλοι της Μουσικής τον Μάιο του 2017. Έχει επιμεληθεί διάφορους τόμους με θέμα τη μουσική, ενώ μαζί με την Αύρα Ξεπαπαδάκου έχει συγγράψει το βιβλίο *'Interspersed with musical entertainment': Music in Greek salons of the 19th century*. Είναι μέλος ΔΣ του ΕΤΟΣ – Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, μέλος ΔΣ του Μουσείου Μίκης Θεοδωράκης Ζάτουνας και μέλος ΔΣ του Ελληνικού Παραρτήματος της IAML.

Διάλεξη – Συναυλία

Σοφία Κοντώση, Πιανίστα (*Universitate de Arte George Enescu, Doctor in Music* στην Θεωρία της πιανιστικής ερμηνείας, *Το τραγούδι για φωνή και πιάνο στο α' μισό του 20^{ου} αιώνα στην Ελλάδα*, 2010) και μουσικολόγος (ΕΚΠΑ, διδακτορική διατριβή, *Λεωνίδα Ζώρας (1905-1987): Θεματικός Κατάλογος Έργων*, 2010). Έχει δώσει συναυλίες σε Ελλάδα, Ρουμανία, Ιταλία, Ισπανία, Γερμανία, Κύπρο και Τουρκία. Ερευνήτρια της ελληνικής μουσικής, έχει συμμετάσχει σε πολλά συνέδρια, έχει αρθρογραφήσει σε διεθνή περιοδικά και στο Grove Music Online. Είναι στην εκδοτική ομάδα του περιοδικού *Series Musicologica Balcanica*. Διδάσκει πιάνο, συνοδεία και θεωρητικά στο Hellenic American University και τη Σχολή Χορού της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και δίνει masterclass πιανιστικής συνοδείας. Υπεύθυνη του Αρχείου Λεωνίδα Ζώρα, μέλος του IMS και της IAML.

Ο **Χρήστος Μαρίνος** έχει εμφανιστεί σε συναυλίες σε Νέα Υόρκη, Μινεάπολη, Λονδίνο, Βιέννη, Ίνσμπρουκ, Θεσσαλονίκη, κ.α. Έχει δώσει πρεμιέρες έργων Ελλήνων και ξένων συνθετών και έχει παίξει για τάξεις τραγουδιστών της Metropolitan Opera, καθώς και για το πρόγραμμα νεών της. Είναι καλλιτεχνικός διευθυντής του Εργαστηρίου Colla Voce, ερευνά και παρουσιάζει έργα για φωνή και πιάνο Ελλήνων συνθετών, συνεργάζεται με τη μέτζο-σοπράνο Ιωάννα Βρακατσέλη (Duo Vociale), εμφανίζεται σε θερινά φεστιβάλ και δίνει διαλέξεις για το λόγιο ελληνικό τραγούδι. Σπούδασε με τον Γιώργο Χατζηνίκο στην Ελλάδα και στη συνέχεια φοίτησε και εργάστηκε στο New York University (MMus) και το University of Minnesota (DMA).

Η **Άννα Σιαμπάνη** είναι πτυχιούχος του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης (ΠΑΜΑΚ) και των Pennsylvania State University (M.Mus) και University of Wisconsin-Madison (D.M.A) στην Πιανιστική Εκτέλεση και Διδακτική του Πιάνου, με πλήρη υποτροφία και θέση βοηθού καθηγητή. Έχει συμμετάσχει σε διεθνή συνέδρια και συμπόσια, και έχει δώσει masterclasses και συναυλίες στην Ελλάδα, την Αυστρία, την

Κίνα και την Αμερική. Έχει τιμηθεί επανειλημμένα με υποτροφίες από το Ι.Κ.Υ, και τα ιδρύματα Αλ. Ωνάση και Λ. Βουδούρη, καθώς και με τις υποτροφίες των Ρ. Collins και D.&E. Sinaiko στην Αμερική. Βραβεύτηκε ως «Η Γυναίκα στις Τέχνες» για το έτος 2019 από το Ινστιτούτο Τεχνών του Μάντισον.

Μίνα Πολυχρόνου. Υψίφωνος, σπούδασε στο Ωδείο Αθηνών μονωδία (δίπλωμα) και ανώτερα θεωρητικά (αρμονία, αντίστιξη, φούγκα). Κατέχει ανώτερο τίτλο φωνητικής ερμηνείας (Fellowship London College of Music). Συνέχισε σπουδές σε Μιλάνο υπό τις Κάρλα Καστελλάνι, Μαρία-Λουίζα Τσόνι (υποτροφία ιδρύματος “Αλέξανδρος Ωνάσης”), Βιέννη υπό τις Σένα Γιούρινατς, Ιλεάνα Κοτρουμπάς. Έχει πρωταγωνιστήσει σε πολυάριθμες παραγωγές της Εθνικής Λυρικής Σκηνής όπως *Ντον Τζοβάννι, Οι γάμοι του Φίγκαρο, Η απαγωγή από το σεράι, Ένας χορός μεταμφιεσμένων, Μποέμ, Ο Πρωτομάστορας, Τα ξωτικά νερά, Ο κουρέας της Σεβίλλης, Τζάννι Σκίικι, Τάνχουζερ, Αριάδνη στη Νάξο, Τραβιάτα, Κάρμεν, Ο μαγικός αυλός, Βέρθερος, Αλτσίνα, Η πονηρή αλεπουδίτσα*. Επιπλέον, έχει τραγουδήσει κλασικό και σύγχρονο ρεπερτόριο, μεταξύ άλλων, σε Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου, Όπερα Θεσσαλονίκης. Έχει συνεργαστεί με όλες τις ελληνικές συμφωνικές ορχήστρες υπό τη διεύθυνση κορυφαίων Ελλήνων και ξένων αρχιμουσικών και έχει βραβευτεί σε διεθνείς διαγωνισμούς.

Στρογγυλή Τράπεζα

Τίτος Γουβέλης. Σπούδασε πιάνο με τους Άρη Γαρουφαλή, Peter Katin, Fali Pavnri και Dominique Merlet, καθώς και εκκλησιαστικό όργανο με τον Nicolas Kynaston. Έχει συμπράξει με όλες τις μείζονες ελληνικές ορχήστρες, τη Βασιλική Εθνική Ορχήστρα της Σκωτίας, την Κρατική Φιλαρμονική της Τρανσυλβανίας, τη Βασιλική Συμφωνική της Μπανγκόκ κ.ά. Δίνει τακτικά ρεσιτάλ και συναυλίες μουσικής δωματίου σε Ελλάδα και εξωτερικό (Γερμανία, Βρετανία, Αυστρία, Ρουμανία, Τουρκία, Ν. Κορέα κ.α.). Διδάσκει πιάνο στο Ωδείο Αθηνών και είναι συντάκτης των προγραμμάτων της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών.

Διονύσης Μαλλούχος. Παίζει πιάνο εξ απαλών ονύχων, διδάσκει και αεί διδάσκεται, γράφει, εγγράφει και μιλά για τη μουσική, συνεργάζεται με ανθρώπους των Τεχνών που σέβονται τον εαυτό τους, εμπνέεται τα καλοκαίρια στις εξοχές του Μέζιν και τα σοκάκια της Κορώνης, της Αίγινας ή της Κύθνου, Επταηχίζει σε συνωδίες ποικιλοχρωματικές, ακούει Τρίτο, περπατάει την οδό Ιπποκράτους στο κέντρο της Αθήνας, πιστεύει στο διαδίκτυο, έχει λογαριασμό στο YouTube και επιδιώκει συστηματικά τη δημιουργική συνεννόηση με όσους έχουν καλές προθέσεις και αναζητούν πολιτισμό.

Αλέξανδρος Ευκλείδης Ο Αλέξανδρος Ευκλείδης είναι σκηνοθέτης και θεατρολόγος. Σπούδασε στο Τμήμα Θεάτρου του Α.Π.Θ. και στο Πανεπιστήμιο Paris III-Sorbonne Nouvelle. Έχει σκηνοθετήσει πολυάριθμες παραγωγές όπερας και μουσικού θεάτρου

στην Εθνική Λυρική Σκηνή και σε σημαντικούς πολιτιστικούς θεσμούς. Το διάστημα 2017-2022 υπήρξε ο πρώτος καλλιτεχνικός διευθυντής της Εναλλακτικής Σκηνής της ΕΛΣ. Είναι Επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Παραστατικών και Ψηφιακών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Βύρων Φιδετζής. Γεννημένος στη Θεσσαλονίκη, πήρε από τη Μουσική Ακαδημία της Βιέννης τα διπλώματα σολίστ βιολοντσέλου και διεύθυνσης ορχήστρας. Έχει εμφανιστεί σε Ευρώπη, Ασία, Αμερική, Αφρική, προβάλλοντας σταθερά τη νεοελληνική δημιουργία, που δισκογράφησε συστηματικά (LYRA, NAXOS, BIS). Διετέλεσε μόνιμος αρχιμουσικός της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, επικεφαλής ή προσκεκλημένος αρχιμουσικός σε ρωσικές και βουλγαρικές ορχήστρες, και καλλιτεχνικός υπεύθυνος της Συμφωνικής Ορχήστρας του Δήμου Θεσσαλονίκης. Καλλιτεχνικός Διευθυντής της ΚΟΑ (2004-2011). Από το 2016 είναι συνιδρυτής και Καλλιτεχνικός Διευθυντής της Φιλαρμόνιας Ορχήστρας Αθηνών. Δίδαξε στο ΕΚΠΑ και το Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Διετέλεσε Πρόεδρος της Καλλιτεχνικής Επιτροπής των Μουσικών Σχολείων. Τιμήθηκε, μεταξύ άλλων, από την Ακαδημία Αθηνών (1975), την Ένωση Ελλήνων Κριτικών Θεάτρου και Μουσικής (2000 και Μέγα Βραβείο 2016). Εξελέγη επίτιμο μέλος της Ενώσεως Ελλήνων Μουσουργών (1986). Το 2010 αναγορεύτηκε επίτιμος διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών.